N. 44.

KURYER LITEWSKI

w WILNIE DNIA 2. Maja V. S. ROKU 1806.

ROSSYA.

S. PETERSBURG V. S. 23 Maia. Szef Małorossyiskiego półku kiryssyerów GL. X. Ramodanowski Ładyżeński dla zdrowia słabości uwalnia się od służby z mundurem. Leibgwardyi półku strzeleckiego Kapitanami zostali: Grabowski, Wulf, Czebiszew, Turczaninow, Gagarin. Kolleski Konsyliarz Hessen uwolniony od obowiązków z pensyą całey gaży. Nadworny Konsyliarz Horn zostawać będzie pod wiadomością Collegium zagranicznych interessów, iako pograniczny Kommisarz w Guberniach Litewskich z pensyą temu urzędowi przyzwoitą.

IRKUTSK 13 Marca VS. Gdy poselstwo Rossyiskie tu powróciło od granic Chińskich, 3 Kuryerowie ieden po drugim przysłani oddali tuteyszemu Gubernatorowi cywilnemu listy od Pekińskiego Trybunału, dla odesłania do S. Petersburga. W tych d. odebraliśmy wiadomość, że 2 kupieckie okręta należące do Ryssyisko Amerykańskiey kompanii pokazały się w Canton, inni mówią w Macao; okoliczności pierwszego zaznaiomienia się z Chińskiemi portami tu nie są wiadome. Rozumiemy, że rząd Chiński porozumiał się w tey mierze z dworem, zapytuiąc się: czyli te okręta rzetelnie do Rossyi należą. Domyślamy się także, że te okręta być muszą Newa i Nadzieia, które w r. 1805 wyszły z morza Baltyckiego pod kommendą Kapitana Porucznika Kruzensterna i Lisiańskiego.

AUSTRYA.

WIEDEN 31 Maia. Kupcy tuteyszey stolicy idąc za chwalebnym przykładem hurtowników, złożyli znaczną summę na wsparcie mieszczan, którzy naywięcey stracili podczas nieprzyiacielskiego naiazdu, służąc w milicyi mieyskiey dla utrzymania spokoyności domowey. Żaden z nich nie odebrał mniey nad 100 złot. ryńs. Gubernator Urmeni imieniem Franciszka 2 oświadczył naywyższe ukontentowanie obywatelom Gallicyiskim, Xiężney Lubomirskiey, Hrabiney Wielopolskiey, Hrabiemu Wielopolskiemu, Opatowi Wodzickiemu, którzy między wielo innemi dystyngwowali się ratowaniem poddaństwa w niedostatku i chorobie. Ten szlachetny przykład dla naśladowania ogłosić po całey Monarchii kazano.

Arcy X. Józef Węgierski Palatinus, i Baron Thugut dawny Minister tu przybyli. W Gallicyi cena zboża i wszelkiey żywności znacznie się zmnieyszyła; odmianę szczęśliwą przypisuiemy zprowadzeniu w znaczney ilości bydła i zboża z ościennych kraiów. Słychać, iż G. Andreossy z Munich do nas przysłany iest dla umówienia się, kiedy i iakim sposobem twierdza Braunau ma być oddana żołnierzowi Austryackiemu. Tymczasem zmacniać ią nie przestali Francuzi. Garnizon zkłada się z licznych Minerów, Saperów, kanonierów, i 43 regimentu piechoty; G. S. Hilaire tu ma główną kwaterę. Od 2 miesięcy ciągle pracuią w szańcach 3 t. okolicznych wieśniaków; przez co się stało, że Braunau do stanu wielce obronnego iest przyprowadzone. Powiadaią niektórzy, że wszystkie iuż nieporozumienia i trudności są zniesione, a zatém Rzesza Niemiecka wkrótce pokoiu kosztować zacznie, przez ustąpienie za Ren woysk Francuzkich; drugich zdaniem G. Andreossy nowy termin zamierzył, w którym dopełnione być maią niewykonane dotąd warunki traktatu Presburgskiego.

G. Soult bawi w Passau, dywizya iego rozłożyła się w Bawaryi niższey. Kraiowi temu nie zbywa na żywności. Suchary swoie w Braunau i Auszpurgu złożone rozdaią Francuzi obywatelom potrzebnieyszym; nadto ieszcze z magazynów Moguncyi, Strasburga, Verony pozwolili zprowadzić dla nich wiele t. miar wszelkiego zboża. Owsa tylko cierpią niedostatek; ięczmieniem i pszenicą konie karmić kazano. Davoust dywizyą swoią ze środka Szwabii przeprowadza nad brzeg rzeki Neckar, Ney do okolic lasu czarnego; przyczyną obrotu iest trudność wyżywienia żołnierzy w kraiach wyniszczonych. Jeńców naszych kolumny ieszcze nie wkroczyły w granice oyczyste. Augereau statecznie trzyma się okolic Frankfortu. Bernadotte w Anspach z 37 t. zbroynych, chociaż niedawno Bawarscy kommissarze obiecali rząd cywilny; Lefevre w prowincyi Darmstadzkiey, o którego przeyściu z 18 t. do Cyrkułu Frankońskiego czekamy nowych wiadomości.

Kommisarz Cesarski niespodziane przysłał doniesienie z Ratisbony, że d. 27 Minister Elektora Arcy Kanclerza Rzeskiego Albini podał Seymuiącym stanom notę, w którey wyraził; że przez traktat Lunewilski narod Niemiecki stracił bardzo wiele, że nowa woyna nową klęskę przyniosła, a stan wątpliwy dzisieyszych rzeczy odmianę zwiastuie, że Elektor Arcy Kanclerz, Prymas, Arcy Biskup przy usilném staraniu dotąd otrzymać nie mógł podpisania konkordatu dla kościołów Katolickich, nawet ustanowić własney Kapituły Metropolitalney; że ma iuż lat 65, przeto życia długiego pracą skołatany obiecywać sobie nie może; że interessa kraiu i kościoła Niemieckiego wyciągaią pracy i licznych zabiegów. Z tych względów Elektor udał się do stolicy Apostolskiey z prożbą, ażeby mu pozwoliła mieć Koadjutorem swoim Kardynała Fesch Arcy B. Lyonu; to samo przełożył Cesarzowi Jmci iako głowie Rzeszy, spodziewaiąc się iż na to pozwolą. Wyrazić niepodobno, iakie wrażenie na umysłach, w Ratisbonie i Wiedniu sprawiło tak niespodziane oświadczenie.

TURCYA.

BELGRAD 22 Maia. Zbliżaią się u nas rzeczy do końca. Tureckich woysk straże przednie pokazawszy się razem od Bośnii i Nissy, ustąpiły niespodzianie, podobno uwiadomione, iż armia wielka z Wezyrem i Jussufem nie rychło po źniwach nadciągnie. Z tey okoliczności korzystać umyślił naczelnik Serwianów Czerny, ażeby nakoniec cały swóy narod zgromadził pod skrzydła, a Muzułmanów oddalił zupełnie z kraiu. Sabacz i Belgrad tylko zostawały w ręku nieprzyiacioł. Pierwsza twierdza głodem zciśniona, poddać się rychło powinna; lecz gdyby nawet broniła się ieszcze naydłużey, dzierżawa małego i nieobronnego zamku nie tak iest potrzebna ludowi Chrześciańskiemu iak wypędzenie załogi Tureckiey z stolicy Belgradu. Ku nam więc Czerny obrócił całą uwagę i siłę, zostawiwszy pod Sabacz dywizyą mnieyszą woyska swoiego.

Stał dawno pod murami Czarapic nieczynny, postrzegaiąc ażeby Turcy w mieście zamknięci kraiu nie rabowali. D. 18 wieczorem przybywa do obozu iego liczny korpus od granic Bośnii, nazaiutrz rano drugi; d. 20 artyllerya. Niemieszkaiąc Serwianie zaczeli sypać szańce o t. kroków od twierdzy, i wszelkie czynić przygotowania do następuiącego szturmu. Dziś rano Czarapic zaczoł strzelać do Belgradu; 500 kul armatnych wpadło do miasta; odpowiedzieli Bissurmanie na wystrzał każdy, z małą dobywaiących szkodę, którzy z swoiey strony wiele domów naszych ruynuią. O południu Serwianie odkryli nowe batterye w tém mieyscu, z którego w r. 1788 Feld Marszałek Laudon szturmował. Turcy wycieczkę uczynili, dla zagwożdżenia armat, lecz wkrótce do mia-

sła z klęską powracać musieli. To strzelanie powtórne lepiey kierowane znacznieyszy skutek sprawiło. Upadek miasta zdaie się nieuchronny; spodziewać się trudno ażeby długo bronili się Turcy przy tak wielkim niedostatku żywności, gdyby nawet im ammunicye wystarczyły; zwłaszcza ieżeli nie odbiorą posiłku obiecanego z Constantinopola, o którym nie słychać. Jest pogłoska, że Kommisarz od Porty wyznaczony wkrótce ma przybyć do Belgradu; ten imieniem Selima 3 rozkaże obu stronom zawiesić kroki nieprzyiazne, i da postać Serwii nową.

CONSTANTINOPOL 12 Maia. Potwierdziła się wiadomość niepomyślna o wkroczeniu Mammeluków do Cairu. Zwycięzcy Beiowie trzymaią opasanych w zamku tey stolicy Wielkorządcę Kurschida, i Mehemeta wodza Albańczyków. Posłaniec od nich do nas przybyły oświadczył Porcie, iż Mammelukowie bynaymniey wyłamywać się nie myślą z pod iey zwierzchnictwa; owszem gotowi są pełnić posłuszeństwo wszelkie według ustaw, iekie dał Egipcyanom podbitym przez się Selim 1 w r. 1516, byleby następca iego przestawał na roczney daninie 600 t. piastrów. Zgadzaią się nawet Beiowie, ażeby Kurshid czy Mehemet zostali na dostoieństwie Wielkorządcy w Egipcie, ieśli innego Selim 3 nie wyznaczy; który według dawnych zwyczaiów nic nie może czynić bez rady i zezwolenia 24 starszych Mammeluków. Niewiadoma odpowiedź Porty. Roztargniona na wszystkie strony, zabawna uśmierzaniem domowych rozruchów w prowincyach Europeyskich, nie może dać Egiptowi pomocy, gdzie prócz Alexandryiskiey twierdzy nic nie trzyma. Była niedawno wielka rada w Dywanie; rozumieią niektórzy, że Kapitan Basza liczną flottę którą uzbroił, nie do Morei, lecz do Egiptu zaprowadzi.

Serwianom Sułtan podawał warunki ugodliwe, których ten narod przyiąć nie chciał. Jussuf z woyskiem swoiém Romelią opuścił, albo przynaymniey wkrótce opuści; z dawnych przykładów wnieść łatwo, wiele czasu potrzebuie, ażeby się zbliżył do prowincyi zbuntowaney. Poseł Angielski miał oświadczyć, że Monarcha iego każe zamknąć porty Tureckie nad morzem środziemném położone, flottami swoiemi do Dardanelskiey ciaśniny. Konsul Francuzki w Alepie Corance pismem oskarżył Angielskiego, iż iest sprawcą zamordowania Agenta Romieu do Persyi wysłanego; Barker pismem do Europeyczyków osiadłych w Alepie daném, usprawiedliwił się, okazał niewinność swoią, zbił wszelkie zarzuty przeciwne.

BRYTANNIA W.

LONDYN 24 Maia. Nowy rozkaz rządowy potwierdzaiąc dany korsarzom przywiley na zabieranie okrętów Pruskich i Pappenburgską flagę noszących, Bremeńskie uwolnił od boiaźni. Wszystkie pogłoski o blizkiey ugodzie względem Hannoweru między 2 Mocarstwami, nie sprawdziły się dotychczas; nawet upadła powieść o spodziewaném przybyciu do nas X. Brunświckiego, który miał traktować o pokóy. Ministrowie rozkazali, towary na okrętach Pruskich znalezione wydawać kupcom Angielskim bez trudności, skoro dowiodą, iż zapłacili one przed wyiściem na morze, w Królewcu i drugich portach.

Fregata Francuzka Volontaire, którą Popham zdobył w Przygórku dobrey nadziei, miała 46 armat, 350 Francuzów, i 270 żołnierzy Angielskich regimentu Królowey, którzy z Gibraltaru płynąc do oyczyzny, przez Adm. Willaumetz poymani byli w odnodze Biscayskiey; odzyskawszy tym przypadkiem swobodę, pomnożą załogę naszą w osadzie Batawskiey. Jnna fregata Francuzka, Piemont od 50 armat blizką była losu podobnego, i pewnieby zawinęła do Przygórka, gdyby Kapitan niewiadomo przez kogo ostrzeżony o niebezpieczeństwie, nie oddalił się od brzegów Afrykańskich, i nie płynoł inną drogą do wyspy Francuzkiey. Nie wiemy, iakie wrażenie sprawi na Adm. Willaumetz i H. Buonaparte ta pewność, że osada Batawska iuż iest w mocy naszey. Według wszystkich powieści zdaie się, iż razem płyną ci Wodzowie; lecz okrętów liczba i lądowych żołnierzy niewiadoma. To pewna, iż d. 26 Marca wodę mieli na 5 tygodni tylko; zkąd wnosić możemy, że gdyby nawet odważyli się attakować Anglików w Cap mieście, wprzód iednak muszą zboczyć do Brezylii dla wzięcia wody i żywności świeżey, ażeby w przypadku niepomyślnego powodzenia, odparci przez G. Baird i Pophama, kończyć mogli żeglugę do wyspy Francuzkiey.

Popham uwiadomiony o zbliżeniu się nieprzyiacioł, uczynił gotowość do obrony; mógł żeglować do Indyi wschodniey, i złączyć się z Adm. Trowbridge i Pellew; lecz to czyniąc wystawiłby Przygórek na przypadki. Obrał więc nie odstępować G. Baird. Gdy zaś po odesłaniu z kupiecką flottą do Europy 1 okrętu lin. i 2 fregat na Ocean południowy dla szkodzenia Hiszpanom, nie ma przy sobie nad 3 okręta od 64 arm. 2 od 50, nie chciał spotykać nieprzyiacioł bez porównania mocnieyszych na morzu otwartém; lecz statki swoie ugruntował na kotwicach blizko lądu pod warowney batteryi zasłoną, która liczy 32 dział ciężkich. Niektórzy z Angielskich Officyerów ganią tę ostrożność, która Adm. Brueys w Abukir zgubę przyniosła; rozumieiąc iż eskadra nawet słabsza, przez doskonałość w manewrach nie tylko zdolna iest uniknąć bitwy, ale nawet linią nieprzyiacielską złamać, i odnieść zwycięztwo, nie zważaiąc na liczbę przeciwnych okrętów; iak uczynił Lord S. Vincent r. 1797 z Hiszpanami, Nelson w Trafalgar.

Doświadczenie naylepiey dobroć tych uwag okaże. Tymczasem wyglądamy ciekawie pierwszych doniesień Pophama, które nadeyść wkrótce muszą. Gubernator Batawski Janssens zawinoł do Portsmouth; od niego i drugich żeglarzów wiemy, że Kap. L' Hermite z okrętem Regulus od 80 arm. i 3 wielkiemi fregatami nie daleko Cap był widziany d. 28 lutego, i słysząc o zaięciu tey osady, pośpieszył do wyspy Francuzkiey, którego nie ścigał Popham, potęgi nieprzyiacielskiey nie znaiąc. W drugiey stronie Willaumetz i H. Buonaparte podczas żeglugi swoiey do wyspy S. Helene zabrali nam 6 okrętów, które zniszczyć kazano, ażeby nie poźniły Francuzkich w pośpiechu. Lecz cokolwiek nastąpi, czekaią przypadków Anglicy spokoynie, pewni zawartego z Marattami pokoiu. Na wyspie Sumatra mieszkańce domową woynę zaczeli. W Ceylanie Król Candy odkrył spisek przeciw osobie iego knowany przez naiemnych żołnierzy Indyanów, Malais.

Jest wiadomość, że Francuzi z Brestu wysłani prosto iść maią do wyspy Prince Wales dla podbicia oney; tu Lord Wellesley założył werfty i wielkie magazyny dla flott naszych; twierdz dobroć, i liczba garnizonu czyni Anglików spokoynemi. Morza Indyiskie napełniaią rozboynicy z różnych narodów zebrani. Z Macao do Canton droga statkom kupieckim nieprzebyta bez woienney straży. Angielskie iednak lękać się nie mogą tego nieprzyiaciela, który niedawno maiąc 70 żaglów, na każdym 130 ludzi, został porażony przez korwetę Portugalską. Lądowa potęga narodu naszego w Indyi wschodniey i Przygórku dobrey nadziei dziś wynosi 21 regimentów pieszych, 6 konnych. Donieśliśmy niedawno, iakie posiłki Admiralicya wysłała w żołnierzu i okrętach. Adm. Strachan opatrzywszy się w 8 miesięczną żywność, wyszedł pod żagle z Plymouth. Warrenowi kazano być gotowym do nowey wyprawy.

Process Melvilla przewlecze się dłużey nad powszechne mniemanie. Kanclerz Petty doniosł izbie niższey, że rachunki skarbowe od czasu dawnego nie czynione, wymagaią naznaczenia 3 kommissyi, do których Reprezentant żaden wchodzić nie powinien, unikaiąc wszelkiego podeyrzenia i zarzutu o stronność; dawnieysi Administratorowie rachować się powinni z ogromney summy 455 mill. FS. ile długu narod zaciągnoł od Amerykańskiey woyny. Wyrachowano, że bankowych biletów iest w cyrkulacyi za 17 mill. FS. Hannowerski legion 15 t. żołnierza liczący, inne półki do Gibraltaru i Sycylii przeznaczone nie wyszły ieszcze pod żagle. W Messinie stały okręta nasze lin. Excellent, Intrepide, pod Palermo Eagle, Athenien z wielo fregatami, do których eskadrę swoią przyłączywszy Adm. Sidney Smith, obioł nad wszystkiemi główną kommendę. Collingwood wysławszy ten posiłek Ferdynandowi 4, innych wiele okrętów odprawiwszy do Anglii na naprawę, nad 7 lin. sobie nie zostawił, z któremi Cadix zamyka. Adm. Rosilly z 7 okrętami Hiszpańskiemi i Francuzkiemi pokazał się niedawno w zewnętrznym porcie, z którego iednak zapewne nie wynidzie, dopóki nie będą uzbroione inne statki zprzymierzeńców.

Amerykańskie listy doniosły, że spór zachodzący

między Hiszpanią i Stanami ziednoczonemi, za pośrednictwem Francuzkiém, w sposob przyiacielski ma być rozstrzygniony. Król Katolicki ma Floridę ustąpić RP. która onemu pewną summę zapłaci; iuż na ten koniec dano Prezydentowi Jefferson 2 mill. dollarów, które d. 25 kwietnia do portu Orient weszły. Takie nabycie prowincyi przyległey nie wszystkim Amerykanom iest przypodobane. D. 5 kwietnia w izbie Reprezentantów, która w mieście Washington odbywa swoie posiedzenia, powstało wielkie zamieszanie; przyczyna nie dobrze wiadoma; obrady zawiesić musiano dla przywrócenia spokoyności. O zatargach Angielskich z Amerykanami nic pewnego; dotąd Ministrowie nie ogłosili urzędownie wiadomey uchwały Kongressu, która Prezydentowi Jefferson daie moc nieokresloną zabronienia przywozu towarów naszych. Z portów RP. w r. 1805 wyprowadzono do różnych części świata produktów za 96 mill. dollarów, między któremi było kraiowych za 43 mill.

Była pogłoska, że okręt nasz Impetueux od 80 arm. 2 fregaty od 38, i korweta od 24, krążąc blizko portu Bresteńskiego, ciszą morską zachwycone, gdy oddalić się nie mogły od brzegów, postrzegł to Gantheaume, wyszedł pod żagle z 10 okrętami, i wszystkie nam statki zabrał. Czekamy pewnieyszego doniesienia. Pruskich statków bardzo iuż niewiele przybywa; lecz Admiralicya prawie codzień długą listę ogłasza Duńskich i innych oboiętnych, które do portów naszych zprowadzamy. Nie tylko z nich, aleteż z Pruskich dotąd żaden zkonfiskowany nie iest. Fox donosząc Posłom zagranicznym o zamknięciu portów Francuzkich i morza północnego, razem ostrzegł, iż rzeka Trave od prawa iest wyłączona. Gdy Adm. Strachan pod żagle wychodził, okręta iego Cesar i Audacious przypadkiem o siebie uderzone nie bez szkody zostały; do eskadry rząd przyłączyć kazał 2 ieszcze fregaty i korwetę.

W izbie wyższey Grenville czytał uchwałę Reprezentantów względem zcieśnienia handlu Murzyńskiego. Królewicz X. Clarence dowodził, że teraz porty Angielskie wysyłaią do brzegów Gwinei 152 okręta, z których każdy naymniey 240 ludzi zakupuie. Ten handel żywi 5 t. doświadczonych maytków; towarów naszych wyprowadza do Afryki za 3 mill. FS. Cóż mówić o zarobku na 22 t. niewolników odprzedawanych corocznie narodom postronnym? Odpowiedział na te zarzuty X. Glocester, obszerniey sam Grenville, oświadczaiąc, że czas iest Anglikom w oświeconym wieku zrzec się tych zysków, które z nieszczęścia Afrykanów źródło biorą; czas koniec położyć niesprawiedliwości, okrucieństwu kupuiących, łakomstwu nieszczęśliwych Afrykanów, którzy dla dostania towarów upodobanych lub potrzebnych, deptać zwykli prawa towarzyskie, targać związki przyrodzone, przedaiąc Europeyczykom dzieci, przyiacioł, krewnych, i rodziców. Lękać się nie trzeba, żeby narody zawistne Anglikom ze straty naszey długo miały korzystać. Wiek 19, wzrastaiące oświecenie, podobno prędzey nad mniemanie potępią ten handel. Wniosek X. Clarence odrzucony został 43 głosami przeciw 18.

Senat Amerykański uchwałę Reprezentantów swoich zakazuiącą wprowadzania towarów Angielskich przyioł głosami 20 przeciw 9. Lecz ponieważ prawo skutek mieć zacznie d. 15 listopada, korzystaiąc z czasu kupcy, wiele produktów z rękodzielni naszych zakupić kazali. Przekonani iesteśmy, że 2 narody zkłonią się wkrótce do ugody. Gdy Prezydent Jefferson urzędowanie zakończy, następcą, iak słychać, mieć będzie zasłużonego Monroe, przyiaciela swoiego, przeciw któremu strona przeciwna chce wystawić Madissona. G. Miranda, który do Jaquemel zawinoł dla nabrania żywności, nie ma przy sobie nad 200 ludzi, lecz na wszystko odważnych, z różnych narodów zebranych, z któremi przedsięwziol podbić lub zbuntować prowincyą Carracas, lub inne dzierżawy Króla Katolickiego w Ameryce.

Doniesiono z Gibraltaru, że zbroyne Hiszpanów okręta wychodząc z Algesiras, częstokroć zabieraią kupieckie i przewozowe nam statki; tak niedawno straciliśmy ieden, który niosł dla eskadry Adm. Collingwood ammunicyą potrzebną. Lord Harrington otrzymał kommendę woysk naywyższą w Irlandyi. Wice Król X. Bedford ziednał umysły i serca mieszkańców tego kraiu, daiąc im poznać przedziwne wynalazki Angielskie w rolniczém rzemieśle, do którego wydoskonalenia iak wiadomo, przykłada się naybardziey, zagrzewaiąc Irlandczyków ubogich do naśladowania słowem, przykładem, darami. Lord Catchart będzie naywyższym kommendantem w Szkocyi; o wyprawie iego z woyskiem posiłkowém na ląd Europeyski mówić przestano. Adm. Duckworth przybył do stolicy naszey; codzień bywa na radzie u Prezydenta Admiralicyi Howick; rozumiemy, że ważne przedsięwzięcie rząd poruczy temu rycerzowi. Od brzegów Francuzkich wiadomość przyszła, iż opuszczone od Września m. r. 1805 okrywać się teraz zaczeły żołnierzem; tysiące ludu pracuią nad stawianiem bud żołnierskich po dawnemu.

Słychać, że Trotter pokazał się winnym nieskończenie w administracyi skarbowey. Parowie zaś chcą zadać pytanie 12 Sędziom z narodu wybranym, iak dalece Melville przewinił, niedbale sprawuiąc obowiązek Podskarbiego, i nie wglądaiąc ściśle w czynności i rachunki pomocników przez się dobranych. Na odpowiedzi Sędziów ma być zasadzony wyrok Melvilla. Z wyspy Gorée na brzegach Gwineyskich leżącey, doniesiono, że sławny Mungo Park, który wiadomą podróż odprawił do nieznaiomych kraiów wewnątrz Afryki, w czasie wyprawy nowey był niedawno blizkim zguby; z 35 ludzi, którzy mu towarzyszyli, ledwie 7 w życiu zostało. Według niepewney powieści Murzynów, znaydować się miał z niemi nad brzegiem rzeki Niger.

Za wniesieniem Lorda Spencer, Parowie 97 głosami przeciw 40 pochwalili proiekt Windhama względem obrony Królestwa na lądzie, znosząc ustawy dawnieysze. W izbie niższey Sekretarz woienny G. Fitzpatrick przełożył, iakie będzie woysko nasze, iakie w nim odmiany rząd uczynić przedsięwziol, i iaka ztąd oszczędność wyniknie. Naprzód każdy regiment konny zmnieysza się 200 głowami, zostawiąc tylko 800; powtóre z każdey kompanii gwardyiskiey uwolnić trzeba 20 ludzi; potrzecie służących w artylleryi i koni pewna tylko potrzebna koniecznie liczba zostać powinna. Daley mówił o zmnieyszeniu wydatków werbunkowych, o zniesieniu G. Brygadyerów, i generał sztabu w pewney części; słowem oszczędzi się tym sposobem skarbowi blizko półtora mill. FS. Armia lądowa Brytańnii W. wzrost znaczny bierze nie mieliśmy pod chorągwią nad 249 t. D. 1 Maia liczyliśmy iuż 251 t. Do summ wyżey oszczędzonych przydać inne trzeba, które zostaną w skarbie, gdy kompania wschodnia z własnych dochodów opłacać będzie wszystkie regimenta dzierżaw Indyiskich bronIące. G. Tarleton naganiał odmiany od Ministrów przedsięwzięte; lecz nakoniec Izba iednogłośnie pochwaliłe oszczędność wprowadzoną.

Wczora Adm. Berkeley wyszedł pod żagle z Portsmouth na fregacie Milan niedawno Francuzom wydartey; pośpiesza do wyspy S. Helene, iak mówią iedni, dla odprowadzenia flotty kupieckiey, która się tam znaydowała w Marcu; do Przygórka dobrey nadziei, iak mówią drudzy, dla objęcia kommendy nad eskadrą Popham. Poseł Pruski Jacobi dotąd bawi u nas. Nowe rapporta z Jamaiki przysłane potwierdziły dawną wiadomość, że w Indyi zachodniey Francuzi dziś nie maią żadney eskadry, prócz korsarskich statków z Guadalupy, które naprzykrzaią się handlowi naszemu. Jeden z Officyerów na eskadrze Adm. Lessaigue poymanych w S. Domingo, gdy przybył do Anglii, poznany że iest Irlandczykiem, uwięziony został. Izba niższa uroczyście podziękowała Reprezentantom z grona swoiego wybranym, którzy process Melvilla ze względu na dobro oyczyzny rozpoczęty, z takim pośpiechem dokończyć usiłuią. Towarzystwo przez Doktora Jenner założone, w r. prz. w stolicy naszey wszczepiło bezpłatnie ospę krowią blizko 20 t. osob. Dyrektorowie kompanii Indyiskiey zprzeciwili się wybraniu na Wielkorządcę wschodniego Lorda Lauderdale; podobno więc Barlow zostanie na mieyscu.

F R A N C Y A.

PARYŻ 28 Maia. Wyszło niedawno opisanie stanu Francyi dzisieyszego. Dusz liczy blizko 35 mill. Podatek gruntowy wynosi 334 mill. franków, co czyni od głowy 9 fr. przed rewolucyą płacono 23. Konskrypcya woyskowa zaymuie osoby od 18 do lat 40, których iest 7 mill. z tey liczby 60 t. corocznie idą pod chorągwie,

prócz nadzwyczayney potrzeby. Srebrney monety cyrkuluie w kraiu za 1500 mill. fr. złotey na tysiąc mill. W banku Paryzkim obracaią się corocznie summy wynoszące 3650 mill. Jnne wiadomości o urodzaiach zboza wina, oliwy, o dochodach z lasów, kopalni, iedwabiu, furażów, bydła, koni, owiec są zbyt dawne, przez to mniey dokładne, wzięte w proporcyą tego, cośmy przed rewolucyą mieli, która iak wiadomo, rozszerzaiąc granicę narodu, zmnieyszyła onego dostatki przez upadek rękodzieł, rolnictwa, wszelkiego przemysłu. Rząd nowy w prawdzie naprawić usiłuie, co się zepsuło; lecz na to długiego czasu i pokoiu potrzeba. Dziś podczas woyny z Anglią, gdy morza są nam zamknięte, wątpić słusznie możemy, żeby przewaga handlowa była Francyi zyskowna.

Adm. Lallemant doniosł z Rochefort, że kilka fregat Angielskich pokazało się blizko portu wysp Aix; naprzeciw którym ruszyły Francuzkie i podługiey bitwie do odwrótu przymusiły; powracaiąc same iak nayśpieszniey do dawnego stanowiska, gdyż nieprzyiaciel swoim w posiłku prowadził kilka okrętów lin. Słychać, iż wkrótce Lallemant, Gantheaume, i wódz nieznaiomy Toulońskiey eskadry wynidą na morze; wątpić o tem trzeba; rząd nasz nie zwykł wcześnie ogłaszać takie wyprawy; Angielskie zaś flotty w liczbie przewyższaiącey zamykaią porty. Jeden tylko Touloński dotąd iest otwarty, zkąd uzbroiona eskadra może wyniść, i łączyć się bezpiecznie z Hiszpańską w Carthagenie, gdzie Adm. Salcedo ma 9 okrętów lin. spodziewamy się widzieć uwolnionego na słowo z Angielskiey niewoli Adm. Linois; ten rycerz przez zdobycz na morzach wschodnich zebraną iest dziś z obywatelów Francyi prawie naybogatszy.

Podróż Napoleona niewątpliwie nastąpi wraz po uroczystości Czerwca m. Jedzie naprzód do Bruxelles, zamtąd do Włoch. Z Officyerów armii Włoskiey otrzymali order żelazney korony GG. Dombrowski, Lecchi, Fiorella, Teulie. Wczora deputowani Batawowie podczas audyencyi w S. Cloud oświadczyli żądania swoie, ażeby Ludwik Buonaparte kraiem ich rządzić zaczoł. G. Fririon wyznaczony kommendantem Wenecyi. Pruskie okręta znayduiące się w portach Francuzkich, na morze wychodzić nie śmieiąc ładunek wzięty na lądzie złożyły, czekaiąc chwili spokoynieyszey. Petiet G. Intendent armii naszych, w d. kilka po wyniesieniu swoiém na dostoyność Senatorską nagle umarł. Prefekt departamentu Vendei widząc Angielskie eskadry krążące w blizkości, rozkazał gwardyi narodowey pod bronią stawać i wspierać woysko regularne w utrzymaniu domowey spokoyności.

Donieśliśmy o życiu Agenta Jaubert do Persyi wysłanego, kładniemy osnowę pisma iego z obozu Jussufa Baszy d. 14 Marca.

Wyiechałem, powiada, z Erzerum d. 4 lipca r. 1805; w drodze nic mi się nie przydarzyło; dwa razy spotkałem iazdę Curdów, i uciekłem zapomocą ciemności nocnych, i rączych koni. Barbarzyńce uchodząc przed nieprzyiacielem, hordy swoie zprowadzili na południe rzeki Araxe; którą przebywszy, stawam u źródła Eufratu o mil 54 od Erzerum. D. 6 zatrzymałem się nieco we wsi Ormiańskiey, mil 2 od miasta Baiazid, gdzie mieszka Mahmud Basza. Ten 30 letni człowiek znaiomy z okrucieństwa i zbiorów swoich pragnąc mnie widzieć, przysyła iezdców kilku. Przyioł gościa oziemble, odłączył od służących, których wypytywał się pilnie o przyczynę podróży moiey; a gdy mnie łudził grzecznością zmyśloną, przewodnika wziąć kazał na tortury, i nic pewnego nie słysząc, taiemnie zamordował. Zatém przedsiębierze mnie wyzuć ze wszystkiego. Możesz, rzekł, iechać do Erivanu, ztąd mil 15 odległego; lecz gdy powracać będziesz, obacz się ze mną; dam niektóre zlecenia do Constantinopola i Baszy Jussufa; iedź śmiało, dam naywiernieyszych przewodników; którym oddasz bilet stanowszy na granicy.

Domyślałem się zdrady. Jadę otoczony liczną strażą. Przy górze Ararat płynie rzeka wpadaiąca do morza Caspiiskiego; ta rozgranicza prowincye Tureckie od Perskich. Przebywam ią, i dziękuię Opatrzności, żem stanoł na gruncie Perskim bez przypadku; gdy nagle przewodnicy każą mi, żebym zsiadł z konia, rozbraią i wiążą. Położony twarzą do ziemi, leżałem dzień prawie cały; nocą przez bezdróża okropne zaniesiono mnie do domu oddalonego od miasta. Tu czekał sam Basza Mahmut przykryty odzieniem niewolnika. Zaczołem narzekać na zdradę, śmiałością ocaliłem życie własne i towarzyszów podróży moiey. Zląkł się Turczyn skutków gwałtownego postępku, nie zabił; odarł iednak ze wszystkiego, i zamknoł w podziemném więzieniu, do którego mnie w nocy zpuszczono na powrozach. Kommendant zamku na rozkaz Mahmuda, powinien był dawać więźniowi codzień trochę chleba i wody, zachować sekret, i nie pozwalać światła, żebym nie widział ludzi zamkniętych w tey wieży.

Smutne godziny pędziłem w tym stanie; w mieście zaś panowała strasźliwym sposobem zaraza morowa; gorąco nieznośne, odzienia nie miałem, opuściła mnie nadzieia; zdrów iednak byłem, i 3 ludzie moi. Naostatek Basza zachorował, i wyraźnie kazał więźniów pozabiiać; nie usłuchał konaiącego Mahmuda kommendant zamkowy. Poczciwy Muzułman wiele mi dobrego uczynił w czasie 8 miesięczney niewoli; iemu życie winienem i wolność. Umarł Basza; miasto rozerwało się na 2 strony przeciwne względem wyboru następcy iego; syn Ahmet otrzymał pierszeństwo, i był niebezpiecznieyszy dla mnie od oyca. Postrzegł przypadkiem konia moiego, i zabił; dobrego kommendanta oddalił, gotował się zamordować więźnia, gdy sam umarł z morowey zarazy. Jbrahim Bey nadieżdża, i okazuie się nieco łaskawszym; lecz trzyma zawsze w więzieniu nowém, do którego mnie przenieść kazał. Tymczasem powiodło mi się list napisać i przesłać do Persyi, na który odpowiedź odebrałem. Dowiedział się o moim przypadku Jussuf Basza, i rozkazał, ażebym ziechał do niego. Przybyły zaś z Tauris Officyer Perski, domagał się imieniem Króla swoiego, ażebym dokończył poselstwo.

W takich okolicznościach Ibrahim wolał mnie odesłać do obozu Tureckiego, zkąd piszę. Przyioł grzecznie Jussuf, którego imie sławne iest i poważane w Armenii. Papiery moie ocalone wszystkie; sprzęty zgineły. Chcę koniecznie iechać do Persyi. Spodziewam się, iż Porta Ottomańska wstrzymywać nie zechce. Zamknięty przez 8 miesięcy, zapomniałem prawie mowy oyczystey; ochota do służenia kraiowi nie ostygła.

Podczas wycieczki, którą X. Hesse Philipsthal z Gaety uczynić kazał, nie 5, lecz 30 ludzi straciło woysko Francuzkie. Rząd nasz Regencyi Tunetańskiey przełożyć kazał, iż nie tylko powinna odesłać do oyczyzny Neapolitańczyków będących w niewoli, aleteż na przyszłość wstrzymać się od zabierania statków tego narodu. Wyrachowano, że w tém mieście tylko być może ludzi nieszczęśliwych 6 t. Podobna negocyacya ma być rozpoczęta z Deiem Algierskim i rządem Tripolu, Algerczykowie naywięcey niewolników maią. Prawdziwą była wiadomość o porażce eskadry z Civitavecchia wysłaney; lecz nie wszystkie statki poymał nieprzyiaciel; korweta tylko zabrana, inne powróciły do portu zkąd wyszły. Straciliśmy w bitwie ludu niemało. Port Civitavecchia zamykaią Anglicy, trzymaiąc w nieczynności flottyllę.

BATAWSKA RP.

HAGA 31 Maia. Doniesiono z Londynu, że tam d. 25 był odgłos powszechny o zaszłey ugodzie z dworem Londyńskim, mocą którey wolna iest żegluga okrętom Angielskim do portów Niemieckiego morza. Czekać trzeba pewnieyszych wiadomości. O tey wątpić nie możemy, którą z Paryża przesłał Pensyonarzowi Deputat Adm. Verhuel; że w Konstytucyi Batawskiey odmiany iuż są ułożone. Rządzić ma narodem osoba przez Napoleona wyznaczona, prawem dziedzicznem, od którego wyłącza się płeć żeńska; po wygaśnieniu tey linii, nastąpi druga z Francuzkich familii albo też Batawskich wybrana. Władza panuiącego nie będzie większa, niżeli dziś iest Pensyonarza. Religią, prawa, zwyczaie ięzyk narodowy zachowaią Batawowie; urzędy kraiowe rodacy piastować powinni, u dworu iednak cudzoziemcy mieścić się mogą. Rządca mieć będzie dobr narodowych na 500 t. złot. hol. rocznego dochodu, półtora mill. ze skarbu na listę cywilną. Stany składać się maią z 38 deputatów, z których 17 obierze sama Hollandya. Prezydencya będzie ofiarowana dzisieyszemu Pensyonarzowi, który podobno wymówi się od tego urzędu. Między Francyą i narodem Batawskim będzie podpisany traktat handlowy.

w WILNIE w DRUKARNI XX. PIAROW ROKU 1806 DNIA 2 MAIA SOBOTA